

Остапович Володимир Петрович,доктор юридичних наук, старший дослідник,
завідувач науково-дослідної лабораторії
ДНДІ МВС України, м. Київ, Україна,
ORCID ID 0000-0002-9186-0801**Барко Вадим Іванович,**доктор психологічних наук, професор, головний науковий
співробітник ДНДІ МВС України, м. Київ, Україна,
ORCID ID 0000-0003-4962-0975**ІНДИВІДУАЛЬНО-ОСОБИСТІСНІ ПРОФІЛІ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ
НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ
(НА ОСНОВІ ОПИТУВАЛЬНИКА «МІНІ-МУЛЬТ»)**

Стаття присвячена проблематиці вивчення й аналізу індивідуально-особистісних психологічних профілів працівників поліції, отриманих на основі багаторічного дослідження із застосуванням адаптованої авторами українськомовної психодіагностичної методики «Міні-Мульт», розробленої І. Кінканнон. Представлені в статті результати містять опис різних типів індивідуально-особистісних профілів, які характеризуються як сприятливі, менш сприятливі і несприятливі для службової діяльності в системі Національної поліції України залежно від типологічних особливостей, специфіки провідних тенденцій, властивостей мислення, комунікації, типу реакції на стрес тощо. Встановлено, що майже половина з описаних профілів притаманна успішним поліцейським з високим рівнем психологічної придатності до діяльності, така сама частка властива менш успішним поліцейським з проміжним рівнем психологічної придатності до діяльності, і лише незначна частка – неуспішним працівникам поліції з низьким рівнем готовності до службової діяльності. Показано, що за результатами виконання даного опитувальника психологи можуть робити обґрунтовано висновки щодо ступеня придатності особи до професійної діяльності, а також щодо призначення на посади і можливостей індивідуального і професійного розвитку працівників поліції.

Ключові слова: опитувальник Міні-Мульт, індивідуально-особистісний психологічний профіль, працівник поліції, психологічна придатність, стрес, деадаптація.

Важливим напрямом підвищення ефективності діяльності Національної поліції України є вдосконалення системи психологічного вивчення персоналу з метою професійного добору працівників поліції, конкурсного призначення осіб на посади, проведення атестації тощо. Згідно з законодавством і нормативними документами МВС [8], конкурс (добір) на службу до поліції проводиться в декілька етапів, одним

з яких є проведення психологічного тесту для вивчення особистісних характеристик кандидатів¹. З метою дослідження типологічних особливостей персоналу поліції широко використовується достатньо валідний і надійний зарубіжний особистісний опитувальник Міні-Мульт. Зараз, після українськомовної адаптації, цю методику часто використовують також психологи НПУ, проте вони зустрічаються з труднощами при потребі комплексної інтерпретації отриманих при тестуванні індивідуально-особистісних психологічних профілів (їх може бути досить багато через різноманітні комбінації шкал) і визначенні науково обґрунтованого підсумкового прогнозу психологічної придатності особи до діяльності в системі Національної поліції.

Останнім часом науковцями ДНДІ МВС України розроблені українськомовні версії зарубіжних тестів і опитувальників, зокрема, 16-PF Кеттелла, Індивідуально-типологічний, Великої П'ятірки тощо. Однак в умовах воєнного стану зростає актуальність завдання розробки нових методик психологічної діагностики індивідуальних особливостей особистості правоохоронців з метою вдосконалення професійного добору. Українськомовний психодіагностичний інструментарій для психологів правоохоронних органів поки що недостатній, на думку фахівців, його необхідно вдосконалювати і збільшувати [1; 6]. Так, наразі відсутні експериментальні дані щодо структури сприятливих і несприятливих для професійної діяльності в поліції типів особистісних профілів, отриманих на базі опитувальника «Міні-Мульт». Нагадаємо, що поширений опитувальник ММРІ (Міннесотський багатофакторний особистісний опитувальник) розроблений американськими психологами С. Хатудей та Дж. Мак-Кінлі (1940) з метою вивчення індивідуально-психологічних особливостей людини, типових способів поведінки і змісту переживань у значущих ситуаціях, адаптивних і компенсаторних можливостей особистості. На його базі шведський психолог І. Кінканнон (1968) створив скорочений варіант «Міні-Мульту» [5; 6]. Методика розрахована на обстеження дорослих осіб (від 16 до 80 років). Опитувальник містить 71 твердження, які відібрані на основі факторного аналізу із 566 тверджень повної версії, включає 11 шкал, з яких 3 – оціночні (вимірюють щирість досліджуваного, ступінь достовірності результатів тестування і величину корекції); 8 шкал є базисними й оцінюють властивості особистості. «Міні-Мульт» не має додаткових шкал, також уможливорює визначення показників тестування в Т-балах [6; 9]. Результати тестування, отримані з допомогою тверджень «Міні-мульт», не ідентичні показникам, отриманим на повному наборі тверджень ММРІ, проте відзначають їх значущі позитивні кореляції, а дослідники наголошують на важливості подальшого вивчення і вдосконалення валідності опитувальника «Міні-мульт» [10].

Аналіз наукових досліджень свідчить про те, що опитувальник «Міні-Мульт» широко використовується у процесі професійного психологічного добору фахівців різноманітних професій, у тому числі правоохоронних, котрі висувають підвищені вимоги до професійно важливих якостей працівників; у процесі психологічного забезпечення професійної діяльності; з метою профілактики емоційного вигорання і надання працівникам психологічної допомоги; для визначення психологічної

¹ Про організацію добору (конкурсу) та просування по службі поліцейських: наказ МВС України 25.12.2015 р. № 1631. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0049-16#Text>.

придатності особи до професійної діяльності і встановлення протипоказань для оволодіння професією тощо. Методика також дозволяє оцінити рівень нервово-емоційної стійкості, ступінь інтеграції особистісних властивостей, рівень адаптації особистості до соціального оточення [1; 6].

Проблематика практичного використання Міні-Мульти з метою психологічного забезпечення діяльності правоохоронних органів вже висвітлювалась; у процесі комплексного дослідження, проведеного нами у 2023 році, здійснено українськомовну адаптацію цього опитувальника, отримано основні психометричні показники, які відповідають наявним вимогам до психодіагностичних методів, встановлені статистичні норми, а достовірні зв'язки показників підтверджені даними кореляційного аналізу при порівнянні результатів обстеження зі шкалами відомих тестів: «Стандартизований метод обстеження особистості», «Опитувальник Великої П'ятірки» [1].

Метою цієї статті є висвітлення й аналіз основних типів індивідуально-особистісних профілів працівників поліції задля надання психологам підрозділів психологічного забезпечення можливості науково обґрунтовано і швидко робити висновки щодо ступеня психологічної придатності кандидата на службу чи на посаду, а також здійснювати психологічне консультування працюючих поліцейських у напрямі удосконалення і розвитку їхніх професійно важливих індивідуальних особливостей.

Завдання статті: а) розкрити теоретичне підґрунтя адаптованого опитувальника Міні-Мульт; б) висвітлити методологію і методику визначення ступеня психологічної придатності поліцейського до професійної діяльності; в) охарактеризувати основні типи індивідуально-особистісних профілів поліцейських.

Наукова новизна дослідження полягає у тому, що вперше на основі обстеження репрезентативної вибірки працівників поліції з використанням опитувальника «Міні-Мульт» встановлені основні типи їх індивідуально-особистісних психологічних профілів, які уможливають надання рекомендацій щодо ступеня психологічної придатності поліцейських до діяльності і напрямів подальшого вдосконалення власних професійно важливих якостей.

Під час дослідження застосовувались методи аналізу наукових джерел, психологічної діагностики, кореляційний аналіз, анкетування та опитування, експертне оцінювання (на основі останнього визначався рівень успішності професійної діяльності поліцейського). Статистичну обробку отриманих емпіричних даних здійснено за допомогою застосування стандартизованого пакету програм IBM SPSS Statistics 23.0. Експериментальне дослідження проводилось поетапно, усього обстежено двісті двадцять працівників поліції (патрульних, поліції громади), спеціальні звання респондентів становили від капрала до підполковника поліції, вік коливався в межах від 23 до 40 років. Кількісний показник вибірки є репрезентативним (при довірчому рівні ймовірності 0,95 із теоретичною статистичною похибкою 0,05).

Для тестування були відібрані поліцейські, які за експертними оцінками характеризувалися як успішні працівники. Обстежувані були добре ознайомлені з порядком проведення і метою тестування, в якості мотивації їм повідомлялось, що оцінюватиметься рівень їх творчих здібностей. При проведенні обстеження уникали

слів на кшталт «перевірка» чи «екзамен». Тестування проходило в ситуаціях, коли обстежувані були мотивовані і зацікавлені, не втомлені, в денну пору доби, у груповій формі, розмір групи для обстеження становив 10-15 осіб. У процесі тестування дотримувалися умови щодо санітарно-гігієнічних умов приміщення; якості інструкції, часових обмежень, які були ідентичними для всіх респондентів. На проведення тестування в одній групі відводилось близько 18-20 хвилин.

Об'єктом дослідження стала українськомовна версія опитувальника «Міні-Мульти», предметом – індивідуально-особистісні профілі поліцейських, отримані на основі його застосування.

Нагадаємо, що опитувальник «Міні-Мульти» дозволяє визначити показники восьми основних шкал, у тому числі 3-х оціночних (контрольних): щирість обстежуваного (L), ступінь достовірності результатів тестування (F) і величину корекції (K) [1; 6].

Шкала щирості (L) оцінює правдивість особи. Високі значення (більше 70 Т-балів) є ознакою нещирості, прагнення справити враження про суворе дотримання соціальних норм.

Шкала достовірності (F) виявляє недостовірні відповіді: чим більше значення за цією шкалою, тим менш достовірні результати. Високі значення за шкалою «F» (більше 70 Т-балів) можливі у випадках неконформності особистості, тривожності і потреби в підтримці з боку референтної групи.

Шкала корекції (K) усуває викривлення, що вносяться надмірною обережністю і контролем особи під час тестування. Високі показники за цією шкалою (більше 70 Т-балів) є ознакою неусвідомленого контролю за поведінкою, залежності від соціального схвалення і стурбованості власним статусом.

У назвах основних (базисних) пропонуються такі варіанти: перший, із вживанням психологічної термінології, і другий – із застосуванням переважно медичних (психіатричних) термінів. Під час роботи психологів із правоохоронцями бажано вживання першого варіанту термінології. Наведемо перелік основних шкал:

1. Надконтролю (іпохондрії). Обстежувані з високими балами повільні, пасивні, схильні усім довіряти, покірні, повільно пристосовуються до умов середовища, погано переносять зміну обстановки, легко губляться в соціальних конфліктах.

2. Песимістичності (депресії). Високі оцінки мають чутливі, сензитивні особи, боязкі, сором'язливі, схильні до тривоги. У роботі вони старанні, високоморальні, добросовісні і обов'язкові, проте нездатні самостійно прийняти рішення, невпевнені в собі і легко впадають у відчай при невдачах.

3. Емоційної лабільності (демонстративності, істерії). Виявляє осіб, схильних до невротичних захисних реакцій. Вони прагнуть захоплення собою, вдають з себе більш значних і впливових людей, ніж насправді, хочуть звернути на себе увагу за будь-яку ціну. Симптоми соматичних захворювань використовують як засіб уникання відповідальності. Почуття таких людей поверхневі і неглибокі.

4. Імпульсивності (психопатії). Високі оцінки за шкалою свідчать про соціальну дезадаптацію. Такі особи агресивні, конфліктні, спонтанні, нехтують соціальними нормами і цінностями, для них характерне швидке прийняття рішень. Настрій у них нестійкий, вони образливі, нетерплячі, збудливі і чутливі, схильні до ризику.

5. Ригідності (паранойяльності). Високі бали за шкалою свідчать про підозрілість, недовірливість, злопам'ятність, любов до акуратності, педантизм і прямолінійність. Це люди однобічні, вперті, наполегливі, з розвинутим відчуттям суперництва, прагнуть насаджати іншим свої погляди, часто конфліктують з оточенням. Власні успіхи вони дуже переоцінюють.

6. Тривожності (психастенії). Для осіб з високими балами за шкалою характерні тривожність, нерішучість, постійні сумніви в усьому, залежність від середовищних впливів, виражена потреба уникнення невдачі, почуття провини і тенденція до самозвинувачення.

7. Індивідуалістичності (шизоїдності). Особи з високими оцінками за шкалою виявляють емоційну холодність у міжособистісних відносинах, повсякденні радості та прикраси їх не хвилюють. Проте вони здатні тонко відчувати і сприймати абстрактні образи, часто вирізняються оригінальністю суджень, своєрідністю інтересів і захоплень.

8. Оптимістичності (гіпоманії). Особам з високими значеннями шкали властиві оптимізм і активність позиції, упевненість у собі і позитивна самооцінка, схильність до жартів; виражена мотивація досягнення, щоправда, спрямована більше на моторну і мовну активність, ніж на конкретні цілі. Характерні безтурботність, радісне сприйняття світу, упевненість у майбутньому.

В опитувальнику «Міні-Мульт» п'ята шкала відсутня.

Зауважимо, що термін «психологічний профіль особистості» або «індивідуально-особистісний профіль» означає комплекс індивідуально-особистісних властивостей (особливостей), які якісно і кількісно характеризують особу в загальноприйнятих термінах психологічної діагностики [7]. Особистісний профіль означає перелік, якісну характеристику, а також кількісний діапазон психологічних показників, які характеризують успішного фахівця, професіонала в певній галузі діяльності; він є ґрунтовною психологічною характеристикою людини, яку застосовують психологи для прогнозування можливих вчинків і поведінки людини, а також рівня професійної придатності особи до службової діяльності в поліції.

Психологам слід враховувати, що коридор можливих значень за шкалами методики «Міні-Мульт» становить від 1 до 110 Т-балів, коридор середніх значень становить від 40 до 70 Т-балів. Бали нижчі та вищі зазначеного коридору вважаються низькими та високими відповідно.

Інтерпретація результатів залежить від кількості відповідей за кожною шкалою: показники в межах норми (40-70 Т-балів) означають гармонійну особистість; виражені помірно (71-90 балів) – акцентуовані риси; виражені надмірно (більше 90 балів) – стан емоційної напруженості, ускладненої адаптації; показники від 0 до 39 балів є ознакою гіпоемоційності, недостатнього саморозуміння. Тенденції, компенсовані протилежними властивостями, або антитенденції – якщо показники перевищують 70 балів – свідчать про емоційну напруженість і є ознакою внутрішньоособистісного конфлікту; для варіанту норми (40-70 Т-балів) – антитенденції є свідченням збалансованості різноспрямованих властивостей (наприклад, імпульсивності й тривожності, депресії і оптимістичності). У випадках, коли за шкалами неправди й аґравації набрано більше 70 Т-балів, результати слід вважати недостовірними.

За результатами виконання «Міні-Мульт-У» психолог може визначити, до якого особистісного типу належить респондент [1].

Так, високі і середні індекси (40 і більше Т-балів) за шкалами стенічного типу реагування (№ 4 і 9) і низькі (менше 40 Т-балів) за шкалами гіпостенічного реєстру (№ 1; 2; 7) однозначно дозволяють віднести особу до стенічного типу.

Низькі значення за стенічними шкалами і підвищені за гіпостенічними означають належність особи до гіпостенічного типу.

Середні значення стенічних і гіпостенічних, водночас підвищені значення за шкалами №№ 3; 6 і 8 дозволяють віднести особу до змішаного типу реагування.

Розподіл працівників поліції різних підрозділів за типами реагування виявився таким:

Таблиця 1

Розподіл поліцейських за типами реагування (%)

Підрозділи поліції	Типи реагування		
	Стенічний	Гіпостенічний	Змішаний
Патрульні	45	10	45
Офіцери громади	50	12	38
Оперуповноважені	53	11	36

Таким чином, більшість працівників поліції продемонстрували показники стенічного типу реагування (50–53%), які є бажаними для правоохоронної діяльності і характеризуються екстравертованістю, спонтанністю, лідерськими якостями, енергійністю і оптимістичністю тощо. Менш виражений змішаний тип реагування (20–28%), гіпостенічний мало виражений (28–30%), останні два частіше зустрічаються в офіцерів поліції громади, яким необхідні уважність, пунктуальність і педантичність у роботі. Гіпостенічний тип властивий приблизно п'ятій частині обстежених працівників.

Для оцінювання ступеня психологічної придатності особи до службової діяльності нами запропонована трьохрівнева порядкова шкала: 1 рівень – високий рівень придатності до діяльності; 2 рівень – достатній; 3 рівень – недостатній (низький).

Проведене дослідження із застосуванням опитувальника «Міні-Мульт» дозволило детальніше уточнити основні варіанти психологічних профілів працівників поліції (у межах зазначених типів реагування) і на основі порівняння їх з експертними оцінками щодо успішності діяльності поліцейських встановити відповідність профілю певному рівню психологічної придатності.

Розглянемо характеристики отриманих психологічних профілів у порядку зменшення їх поширеності.

1. Нормативний профіль (18% обстежених) – стенічний тип реагування.

Властива збалансованість провідних тенденцій (шкали стенічного реєстру №№ 4, 9 (імпульсивності й оптимістичності) перебувають в межах 40–80 Т-балів), шкали гіпостенічного – №№ 1, 2, 7 (надконтролю, депресії і тривожності) і шкали змішаного типу – №№ 3, 6, 8 (лабільності, ригідності й індивідуалістичності) не перевищують 70 Т-балів).

Індивідуально-особистісні особливості: гармонійна особистість, усі тенденції виражені рівномірно. Середньо-сильний тип (ВНД), нормативна лабільність нервових процесів, добре збалансовані збудливі і гальмівні властивості; однаково розвинуті ліво- і правопівкульні особливості мислення, раціональні і евристичні його складові. *Характерологічні риси* – стабільність емоційного стану, врівноваженість і витримка, доброзичливість, стресостійкість, комунікабельність, готовність допомагати іншим, оптимістичність, працездатність, адекватна самооцінка, наполегливість і гнучкість у досягненні мети, нормативність поведінки. Захисні механізми на стрес – раціоналізація і сублімація. *Прогноз успішності професійної діяльності – 1 рівень (високий).*

2. Гіпертимний профіль (17 %) – стенічний тип реагування.

Показники імпульсивності та оптимістичності (шкали 4 і 9) дещо підвищені (60-90 Т-балів), значення інших шкал – у межах норми.

Індивідуально-особистісні особливості: Сильний тип вищої нервової діяльності (ВНД), висока лабільність нервових процесів, у нервовій системі переважають процеси збудження, переважає когнітивний правопівкульний стиль мислення, а також цілісний (евристичний) його компонент. Характерологічні риси – активність, комунікабельність, помірна агресивність і егоїстичність, позитивна самооцінка, рішучість, сміливість, мужність, стресостійкість, непередбачуваність вчинків, тенденція до самореалізації, незалежності, відстоювання своїх інтересів, лідерства і самоствердження. Адаптивність до середовищних впливів – висока, проте слід урахувувати підвищену активність, непередбачуваність у поведінці, недостатність інтелектуального контролю за емоціями. Захисні механізми на стрес – раціоналізація і компенсація. Адаптивність до середовищних впливів – висока. *Прогноз успішності професійної діяльності – 1 рівень (високий).*

3. Комунікативний профіль (12%) – змішаний тип реагування.

Показники емоційної лабільності й оптимістичності (шкали 3 і 9) помірно підвищені (60-90 балів) при нормативних значеннях інших шкал (можливе також підвищення за шкалами 6 і 8 до 70 Т-балів).

Індивідуально-особистісні особливості: змішаний тип ВНД, середньо-сильна нервова система і висока лабільність нервових процесів. Переважання процесів збудження, когнітивний правопівкульний, наочно-образний стиль мислення. Характерологічні риси – активність, відкритість, комунікабельність, прагнення бути в колективі, балакучість, легкість встановлення контактів, потреба в зовнішній стимуляції діяльності, нездатність до монотонної роботи, мінливість настрою, емоційна нестійкість, демонстративність, залежність від референтної групи, завищена самооцінка, потребує спрямування з боку керівництва. Адаптивність у нормі, в роботі варто зважати на самодемонстрацію, схильність до перевтілення, тенденцію до драматизації подій, можливий брак свідомого самоконтролю за діяльністю і поведінкою. Захисні механізми на стрес – зсув і проєкція. *Прогноз успішності проф. діяльності – 1 рівень (високий).*

4. Лідерський профіль (10%) – стенічний тип реагування.

Показники ригідності та оптимістичності (шкали 6 і 9) помірно підвищені (60-90 Т- балів) при нормативних значеннях інших шкал.

Індивідуально-особистісні особливості: сильний тип ВНД, значна сила і висока лабільність нервових процесів. Правопівкульний цілісний евристичний (інтуїтивний) тип мислення. *Характерологічні риси* – активність, відкритість, комунікабельність, самовпевненість, спонтанність поведінки, рішучість, мужність, прагнення до лідерства та домінування, висока стресостійкість, дещо завищена самооцінка і поблажливе ставлення до власних помилок, нетерплячість, схильність до не завжди виправданого ризику. В характері таких осіб на першому плані стоїть тенденція до лідерства, активність, наполегливість, раціональність. Вони послідовні та цілеспрямовані. Адаптивність у нормі, в роботі варто зважати на неуважність до думки оточення, егоцентризм. Захисні механізми на стрес – раціоналізація й реактивні формування. *Прогноз успішності професійної діяльності – 2 рівень (достатній).*

5. Незалежний профіль (7%) – змішаний тип реагування.

Шкали емоційної лабільності, імпульсивності й оптимізму (3; 4 і 9) помірно підвищені (60-90 Т-балів) при нормативних значеннях інших шкал (можливе помірне підвищення за шкалами 6 і 8 до 75 Т-балів).

Індивідуально-особистісні особливості: сильний тип ВНД, значна сила і помірна лабільність нервових процесів. Правопівкульний, цілісний евристичний (інтуїтивний) тип мислення поєднується з лівопівкульним синтетичним, раціональним. Поєднання процесів збудження і гальмування. *Характерологічні риси* – активність, самовпевненість, незалежність, педантизм, практичність, акуратність, принциповість, прагнення до домінування, наполегливість, підозрілість, егоїстичність, активне відстоювання своїх поглядів, висока стресостійкість. Адаптивність до середовищних впливів може бути утруднена через незалежність і впертість. Адаптивність у нормі, в роботі варто зважати на труднощі комунікації у зв'язку з високою зовнішньою активністю і впертістю. Захисні механізми на стрес – інтелектуалізація і інтродекція. *Прогноз успішності професійної діяльності – 2 рівень (достатній).*

6. Компромісний профіль (6%) – змішаний тип реагування.

Показники шкал емоційної лабільності та тривожності (шкали 3 і 7) (помірно підвищені (60-80 балів) при нормативних значеннях інших шкал (можливе помірне підвищення шкал 6 і 8 до 75 Т-балів).

Індивідуально-особистісні особливості: змішаний тип ВНД, середньо-слабка нервова система, висока лабільність нервових процесів, переважання гальмівних процесів у нервовій системі, когнітивний правопівкульний, наочно-образний стиль мислення. *Характерологічні риси* – здатність до співробітництва, готовність до компромісів у ситуаціях конфлікту, емпатійність, готовність допомагати, хвилювання з приводу дрібниць і схильність до переживань, метушливість, невміння концентруватись на меті, деяка нерозбірливість у контактах, потреба в супроводі виконуваної роботи. Адаптивність у нормі, в роботі варто зважати на деяку неорганізованість у діяльності, а також боязкість, невпевненість у собі, залежність від оточення. Захисні механізми на стрес – витіснення і проєкція. *Прогноз успішності професійної діяльності – 2 рівень (достатній).*

7. Конформний профіль (6%) – змішаний тип реагування.

Показники шкал депресії, тривожності й оптимістичності (шкали 2; 7 і 9) помірно підвищені (60-80 балів) при нормативних значеннях інших шкал (можливе помірне підвищення індексів шкал 3; 6 і 8 до 75 Т-балів).

Індивідуально-особистісні особливості: слабкий тип ВНД, середня лабільність нервових процесів, переважання гальмівних процесів у нервовій системі, когнітивний лівопівкульний, абстрактно-аналітичний (вербальний) стиль мислення. *Характерологічні риси* – обережність у поведінці, відповідальність за доручену справу, скромність, вразливість, поступливість, схильність до компромісів, чутливість, емпатійність, дещо занижена самооцінка, самокритичність, відповідальність, соціальна піддатливість. Може добре виконувати монотонну роботу, уникає суперечок і ситуацій змагання. Схильність до переживань і очікування неприємностей. Адаптивність може бути утруднена, в роботі варто зважати на невротичну структуру переживань, схильність до самозвинувачення, підвищена чутливість до середовищних впливів, невпевненість у собі, залежність від оточення, занижена самооцінка. Захисні механізми на стрес – інтелектуалізація і сублімація. *Прогноз успішності професійної діяльності – 2 рівень (достатній).*

8. Гіпотимний профіль (5%) – гіпостенічний тип реагування.

Показники шкал іпохондрії та тривожності (шкали 1 і 7) помірно підвищені (60-80 балів) при нормативних значеннях інших шкал.

Індивідуально-особистісні особливості: слабкий тип ВНД, мала сила і середня лабільність нервових процесів, переважання гальмівних процесів у нервовій системі, переважає когнітивний лівопівкульний, абстрактно-аналітичний (вербальний) стиль мислення. *Характерологічні риси* – обережність при прийнятті рішень, відповідальність за доручену справу, скромність, уразливість, тенденція до самотності та самостійності, залежність від групи, схильність до компромісів, чутливість до впливів середовища, дещо занижена самооцінка, самокритичність. Характерні також знижений емоційний фон, ослаблення захисних психологічних механізмів, інертність у прийнятті рішень. Адаптація може бути утруднена через інертність у прийнятті рішень, невротичну структуру переживань, вразливість і актуальну потребу в захисті та підтримці, занижену самооцінку. Захисні механізми на стрес – інтелектуалізація і сублімація. *Прогноз успішності професійної діяльності – 2 рівень (достатній).*

9). Залежний профіль (5%) – гіпостенічний тип реагування.

Показники депресії та тривожності (шкали 2 і 7) помірно підвищені (60-80 Т-балів) при нормативних значеннях інших шкал.

Індивідуально-особистісні особливості: слабкий тип ВНД, середня лабільність нервових процесів, переважання гальмівних процесів у нервовій системі, когнітивний лівопівкульний, абстрактно-аналітичний (вербальний) стиль мислення. *Характерологічні риси* – замкнутість, обережність, відповідальність за доручену справу, скромність, вразливість, самостійність, залежність від групи, схильність до компромісів, чутливість до впливів середовища, дещо занижена самооцінка, самокритичність, здатність до монотонної роботи. Адаптація може бути утруднена

через надмірну вразливість і замкнутість. Захисні механізми на стрес – раціоналізація і сублімація. *Прогноз успішності професійної діяльності – 2 рівень (достатній).*

10). Індивідуалістичний профіль (3%), (змішаний тип реагування).

Показники депресії і ригідності (шкали 2 і 6) помірно підвищені (60-90 балів) при нормативних значеннях інших шкал (можливі помірні підвищення за шкалами 3, 6 і 8 до 70 Т-балів).

Індивідуально-особистісні особливості: змішаний тип ВНД, низька лабільність нервових процесів, соціальна пасивність, когнітивний лівопівкульний стиль мислення з домінуванням формально-логічних операцій. *Характерологічні риси* – індивідуалізм, песимізм, інертність установок, суб'єктивізм, наполегливість і підозрілість, депресивні настрої, ослаблення захисних психологічних механізмів, замкнутість, інертність у прийнятті рішень. Адаптація утруднена через суб'єктивізм, впертість, інертність установок. Захисні механізми на стрес – регресія і проєкція. *Прогноз успішності професійної діяльності – 2 рівень (достатній).*

11). Конфліктний профіль (2%) – змішаний тип реагування.

Показники імпульсивності і ригідності (шкали 4 і 6) помірно підвищені (60-90 балів, можливі помірні підвищення шкал 3 і 8 до 75 Т-балів).

Індивідуально-особистісні особливості: змішаний тип ВНД, середня сила і низька лабільність нервових процесів, когнітивний лівопівкульний з домінуванням формально-логічних операцій стиль мислення. *Характерологічні риси* – самостійність, незалежність, наполегливість, недовіра до оточення, прагнення відстоювати власні інтереси, соціальна пасивність поєднуються з конфліктністю у поведінці. Адаптація утруднена через агресивну манеру до самоствердження, підозрілість, недовіру і надмірний педантизм. Захисні механізми на стрес – ізоляція і зсув. *Прогноз успішності професійної діяльності – 2 рівень (достатній).*

12). Шизоїдний профіль (2%) – змішаний тип реагування.

Показники імпульсивності й індивідуалістичності (шкали 4 і 8) помірно підвищені (60-90 балів), можливі також помірні підвищення шкал 3 і 6 до 75 Т-балів.

Індивідуально-особистісні особливості: змішаний тип ВНД, поєднання низької лабільності з силою нервових процесів, а також когнітивного лівопівкульного і правопівкульного стилів, раціонального та інтуїтивного характеру мислення. *Характерологічні риси* – індивідуалізм, інтровертованість, замкнутість, стійкість власних поглядів і переконань, схильність до перепадів настрою, поєднання підвищеної чутливості з емоційною холодністю і відчуженістю в міжособистісних відносинах. Адаптація утруднена через проблеми в інтерперсональній взаємодії з оточенням. Захисні механізми на стрес – ізоляція і зсув. *Прогноз успішності професійної діяльності – 2 рівень (достатній).*

13). Інфантильний профіль (1%) – змішаний тип реагування.

Показники емоційної лабільності й імпульсивності (шкали 3 і 4) помірно підвищені (60-90 балів), можливі також помірні підвищення шкал 6 і 8 до 75 Т-балів.

Індивідуально-особистісні особливості: змішаний тип ВНД, поєднання високої лабільності і сили нервових процесів, а також когнітивного правопівкульного, наочно-

образного стилю мислення з правопівкульним цілісним евристичним (інтуїтивним). *Характерологічні риси* – активність, відкритість, комунікабельність, рухова розгальмованість, безвідповідальність, самовпевненість, невміння дотримуватись субординації, непередбачуваність поведінки і висловів, самозакоханість. Адаптація утруднена через проблеми комунікації з оточенням. Захисні механізми на стрес – регресія і злиття. *Прогноз успішності професійної діяльності* – 2 рівень (достатній).

Таким чином, 94% опитаних поліцейських властиві тринадцять зазначених профілів, у тому числі 45% працівників властивий стеничний тип реагування, 39% – змішаний і 10% – гіпостеничний тип.

Розрахунки також показують, що майже половина (47%) поліцейських мають психологічні профілі, які відповідають першому, високому рівню психологічної придатності. Таким працівникам притаманні збалансовані тенденції, переважно стеничні, лідерські, комунікабельні типи профілів, їм властиві екстравертованість, загальна активність, оптимізм, помірна імпульсивність, позитивна самооцінка, рішучість, тенденція до самореалізації, відстоювання своїх інтересів, домінування і самоствердження.

Така ж частка обстежених (47%) мають другий, достатній рівень, який характеризується нормативними, але дещо завищеними показниками стеничних шкал (імпульсивності, оптимістичності) або деякими підвищеннями шкал гіпотимного чи змішаного типів (тривожності, лабільності, ригідності, індивідуалістичності тощо). Це допустимий рівень, який свідчить про їхню придатність до діяльності, адаптивність, проте психологам потрібно враховувати можливі варіанти порушення процесу адаптації таких поліцейських.

Незначна група (6% осіб) продемонстрували низький (недостатній) для діяльності рівень психологічної придатності. Це особи, які виявили перевищення (більше 90 Т-балів) за окремими шкалами і характеризуються високою ймовірністю настання певних варіантів дезадаптації (істероїдних, неврастенічних, депресивних, фобічних тощо) у складних умовах службової діяльності. Для осіб, у яких зафіксовано перевищення контрольних шкал, рекомендовано проводити повторне тестування.

Отже, психологу важливо враховувати, що перевищення 90 балів у профілі за будь-якою шкалою є ознакою дезадаптації, тобто недостатнього рівня придатності особи до діяльності в поліції.

Також психологам потрібно зважати на те, що надмірно виражені амбівалентні показники (більше 70 Т-балів) за протилежними шкалами:

- лабільності та ригідності (шкали 3 і 6) означають істеричний тип поведінки,
- депресії та імпульсивності (шкали 2 і 4) – неврастенічний тип.

Поєднання надмірних показників за шкалами:

- надконтролю і депресії (1 і 2) свідчить про виражені депресивні тенденції;
- лабільності та тривожності (3 і 7) – про емоційну нестійкість, надмірну демонстративність;
- імпульсивності, ригідності і оптимістичності (4, 6, 9) – ознака високої вірогідності алкоголізації;

- надконтролю, депресії і тривожності (1, 2, 7) свідчить про схильність особи до іпохондричної симптоматики.

Таким чином, у результаті проведеного дослідження з використанням опитувальника «Міні-Мульт» отримано численні варіанти психологічних профілів працівників поліції, майже половина з яких притаманна успішним поліцейським із високим рівнем психологічної придатності до діяльності, така ж частина – менш успішним із проміжним рівнем придатності, і лише незначна частина – неуспішним із низьким рівнем психологічної придатності до службової діяльності. Наведені у статті психологічні профілі допоможуть психологам підрозділів психологічного забезпечення Національної поліції науково обґрунтовано формулювати прогноз успішності службової діяльності кандидатам на посади поліцейських при проведенні психологічного етапу професійного добору, а також діючим працівникам поліції при проведенні конкурсу на заняття вакантних посад, здійсненні процедури атестації тощо. Представлені варіанти дезадаптивних психологічних профілів допоможуть практичним психологам завчасно відстежувати появу у діючих поліцейських негативних психологічних станів і тенденцій, ознак професійної деформації чи емоційного вигорання, ефективно надавати, в разі потреби, необхідну психологічну допомогу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Барко В.В., Барко В.І., Макаренко П.В. Можливості адаптованого україномовного опитувальника «Міні-Мульт» для використання в роботі з персоналом поліції. *Вісник Національного університету оборони України*, 2023. № 3 (73). С. 3–17. DOI: 10.33099/2617-6858-23-73-3-5-17.
2. Cochraine, R.E., Tett, R., Vandecreek, L. Psychological Testing and the Selection of Police Officers. *A National Survey Criminal Justice and Behavior*, 2003. № 30 (5). P. 511–537. URL: <https://www.researchgate.net/publication/247743668> (дата звернення: 04.01.2024).
3. Dunnette M.D., Borman W.C. Personnel Selection and Classification Systems. *Annual Review of Psychology*. 1979. № 1 (30). P. 477–525. DOI: <https://doi.org/10.1146/annurev.ps.30.020179.002401>.
4. Barrett G. V., Miguel R. F., Hurd J. M., Lueke S. B., Tan J. A. Practical Issues in the Use of Personality Tests in Police Selection. *Public Personnel Management*. 2003. № 4 (32) P. 360–377.
5. Castro A.G., & Quesada A. M. Mini-Mult: A short form of the Minnesota Multiphasic Personality Inventory, MMPI. *Acta Psiquiátrica y Psicológica de América Latina*. 1971. № 17 (1). P. 240–255.
6. Kincannon I. Prediction of standart MMPI scale scores from 71 items: The Mini-Mult. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*. 1968. № 32. P. 290–310.
7. Криволапчук В.О., Сизоненко А.С., Остапович В.П., Барко В.І. Методики психологічної діагностики індивідуально-психологічних особливостей працівників Національної поліції України. Київ: ДНДІ МВС України, 2020. 78 с.
8. Про Національну поліцію: Закон України від 02.07.2015 № 580-VIII. Відомості Верховної Ради України. 2015. № 40–41 (від 09.10.2015). Ст. 379. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/580-19> (дата звернення: 27.08.2023).
9. Platt I., Scura W. Validation of the Mini-Mult with male reformatory inmates. *Psychol.* 1972. № 28. P. 528–529.
10. Fillenbaum G. G., & Pfeiffer E. The Mini-Mult: A cautionary note. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*. 1976. № 44(5). DOI: <https://doi.org/10.1037/0022-006X.44.5.698>.

REFERENCES

1. Barko, V.V., Barko, V.I. and Makarenko, P.V. (2023). Mozhlyvosti adaptovanoho ukrainomovnoho opytuvalnyka «Mini-Mult» dlia vykorystannia v roboti z personalom politsii. "Possibilities of the adapted Ukrainian-language questionnaire 'Mini-Mult' for use in working with police personnel". *Bulletin of the National University of Defense of Ukraine*. No. 3 (73). P. 3–17. DOI: <https://doi.org/10.33099/2617-6858-23-73-3-5-17> [in Ukrainian].
2. Cochraine, R.E., Tett, R. and Vandecreek, L. (2003). Psychological Testing and the Selection of Police Officers. A National Survey. *Criminal Justice and Behavior*, 30(5):511-537. URL: <https://www.researchgate.net/publication/247743668>. (Date of Application: 04.01.2024) [in English].
3. Dunnette, M.D., Borman, W.C. (1979). Personnel Selection and Classification Systems. *Annual Review of Psychology*. Vol. 30, No. 1. P. 477–525. DOI: <https://doi.org/10.1146/annurev.ps.30.020179.002401> [in English].
4. Barrett, G.V., Miguel, R.F., Hurd, J.M., Lueke, S.B. and Tan, J.A. (2003). Practical Issues in the Use of Personality Tests in Police Selection. *Public Personnel Management*, 4 (32), 360-377 [in English].
5. Castro, A.G., & Quesada, A.M. (1971). Mini-Mult: A short form of the Minnesota Multiphasic Personality Inventory, MMPI. *Acta Psiquiátrica y Psicológica de América Latina*, 17 (1), 240-255 [in English].
6. Kincannon, I. (1968). Prediction of standart MMPI scale scores from 71 items: The Mini-Mult. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 32, 290-31 [in English].
7. Kryvolapchuk, V.O., Syzonenko, A.S., Ostapovych, V.P. and Barko, V.I. (2020). Metodyky psykholohichnoi diahnozyky indyvidualno-psykholohichnykh osoblyvostei pratsivnykiv Natsionalnoi politsii Ukrainy: metodychni rekomendatsii. "Methods of psychological diagnosis of individual psychological characteristics of employees of the National Police of Ukraine": guidelines. Kyiv: State Research Institute MIA Ukraine. 78 p. [in Ukrainian].
8. Pro Natsionalnu politsiiu. "About the National Police": Law of Ukraine No. 580-VIII dated 02.07.2015. *Information of the Verkhovna Rada of Ukraine*. No. 40–41 (October 9, 2015). Art. 379. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/580-19> (Date of Application: 27.08.2023) [in Ukrainian].
9. Platt, I., Scura, W. (1972). Validation of the Mini-Mult with male reformatory inmates. *J. Clin. Psychol.*, 28, 528–529 [in English].
10. Fillenbaum, G.G., & Pfeiffer, E. (1976). The Mini-Mult: A cautionary note. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*. No. 44(5). DOI: <https://doi.org/10.1037/0022-006X.44.5.698> [in English].

UDC 159.9:351.74(477)

Ostapovych Volodymyr,Doctor of Juridical Sciences, Senior Researcher, Chief of the Research Laboratory,
State Research Institute MIA Ukraine, Kyiv, Ukraine,
ORCID ID 0000-0002-9186-0801**Barko Vadym,**Doctor of Psychological Sciences, Full Professor, Chief Researcher,
State Research Institute MIA Ukraine, Kyiv, Ukraine,
ORCID ID 0000-0003-4962-0975**INDIVIDUAL-PERSONALITY PROFILES OF NATIONAL POLICE OFFICERS
(BASED ON THE "MINI-MULT" QUESTIONNAIRE)**

This article is devoted to the problems of studying and analyzing individual psychological profiles of police officers obtained through an experimental study employing the Ukrainian-

© Ostapovych Volodymyr, Barko Vadym, 2024

DOI (Article): [https://doi.org/10.36486/np.2024.1\(63\).23](https://doi.org/10.36486/np.2024.1(63).23)

Issue 1(63) 2024

<https://naukaipravookhorona.com/>

language psychodiagnostic methodology “Mini-Mult” (I. Kincannon), which was adapted by the authors for this study. The article presents the results of a study that describes the characteristics of distinct types of individual personality profiles. These profiles are classified as favorable, less favorable, and unfavorable for service in the National Police of Ukraine, depending on typological features, specifics of leading trends, properties of thinking, communication, type of reaction to stress, etc. In examining the profiles of police officers, the authors found that nearly half of the profiles were present in those officers who were successful in their roles, exhibiting a high level of psychological fitness for duty. Only a small proportion of profiles were present in those officers who were unsuccessful in their roles, exhibiting a low level of psychological readiness for duty. The research identified 13 distinct psychological profiles among the police officers interviewed. Approximately half of the officers exhibited a stenotic reaction, one-third demonstrated a mixed type, and one-tenth exhibited a hypostenotic type. Furthermore, the article offers guidance to psychologists on how to holistically consider diverse combinations of scales when formulating a conclusion regarding professional suitability and identifying potential variants of maladaptation, including hysterical, neurasthenic, depressive, hypochondriacal, and other behavioral manifestations.

The results of this questionnaire offer psychologists a valuable opportunity to gain insight into a person’s suitability for professional activity, as well as to inform the process of appointing police officers to specific positions and to support their professional growth and development. Furthermore, these variants of disadaptive psychological profiles may assist practical psychologists in monitoring the emergence of negative psychological states and trends, signs of professional deformation or emotional burnout in current police officers, and in providing the necessary psychological assistance, if necessary.

Keywords: “Mini-Mult” inventory, individual-personal psychological profile, police officer, psychological suitability, stress, disadaptation.

Отримано 02.04.2024